
Л. М. Гришко, кандидат юридичних наук, завідувача сектором НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України
ORCID ID : 0000-0003-0347-1118

СУТНІСТЬ ПОЛІТИКИ ЗГУРТОВАНOSTІ ЄС ТА АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЇЇ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Стаття присвячена розкриттю сутності політики згуртованості ЄС та актуальним питанням впровадження її в Україні. Звернено увагу на еволюцію політики згуртованості в межах ЄС. Проведено паралелі між баченням просторовості в аспекті згуртованості зарубіжними та вітчизняними вченими та офіційної політики ЄС. Зроблено акцент на важливості інтерпретаційної діяльності Конституційного Суду України щодо тлумачення змісту принципів євроінтеграції, що сприятиме їх подальшому впровадженню.*

***Ключові слова:** згуртованість, демократизація, скартизація, концепція просторової справедливості, соціальна справедливість.*

Постановка проблеми. Демократія у конституційно-правовому вимірі реалізується через форми, інститути, принципи, процедури, механізми. Для впровадження доброго врядування, забезпечення основних прав та свобод вирішальне значення має згуртованість держави в питаннях соціального, економічного, культурного, економічного життя.

Територіальна згуртованість сприяє збалансованому та гармонійному територіальному розвитку між країнами, регіонами,

містами та муніципалітетами та всередині них, а також забезпечує майбутнє для всіх місць і людей у Європі, спираючись на різноманітність територій та субсидіарність. Це забезпечує більше рівних можливостей, включаючи доступ до державних послуг для людей і підприємств, де б вони не знаходилися [1, с. 3]. Водночас, бачення змісту поняття згуртованості в умовах розвитку Європейського Союзу (далі – ЄС) постійно еволюціонує, визначаються нові пріоритети та цілі згуртованості. Нова політика згуртованості ЄС 2021–2027 зосередження на 5 ключових політичних цілях: більш конкурентоспроможна та смарт-Європа; більш екологічна економіка з низьким вмістом вуглецю; більш поєднана Європа шляхом підвищення мобільності; більш соціальна та інклюзивна Європа; Європа ближча до громадян шляхом сприяння сталому та інтегрованому розвитку всіх типів територій [2]. Насправді, проблема щодо мобільності територій критично проявилася в умовах добровільного об'єднання територіальних громад в Україні та загострилася в умовах військової агресії з боку РФ. Ситуація з мобільністю погіршується з кожним днем війни. Україні у післявоєнний період слід буде вирішувати не тільки довоєнну проблему мобільності між територіями, а й проблему відсутності будь-якої інфраструктури на територіях ведення активних бойових дій і побудову нового простору для проживання людей.

Впровадження згуртованості для нашої держави включає дві складові: забезпечення, відновлення та розвиток всередині держави та згуртованість в межах євроінтеграції. Як відзначає О. Марцеляк, на практиці євроінтеграція матиме наслідком розширення впливу права Євросоюзу на правову систему і правопорядок України, гармонізацію законодавства нашої держави з правом ЄС, вироблення спільних основних напрямів у сфері правового регулювання питань дотримання і розвитку демократичних цінностей, прав людини, забезпечення миру і т. ін., що, безумовно, виступатиме важливим фактором становлення України як демократичної, правової, соціальної держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотним фундаментом впровадження політики згуртованості можуть слугувати дослідження, що проведені в межах ЄС за увесь час його існу-

вання. Через багатоаспектність даного поняття інтерес представляють дослідження в межах різних галузевих наук. Так, у 2012 році Марзінотто Бенедикта (Marzinotto Benedicta) на основі праць та актів у сфері політики згуртованості ЄС розкриває еволюцію підходів до розуміння цього поняття. Однак, у праці висвітлюється переважно економічна складова. Зокрема, звертається увага, що попередні інституційні умови є важливими для успіху інвестицій з боку ЄС, що було прямо запропоновано Комісією на 2014–2020 роки. Кошти на згуртованість слід виділяти країнам, які поважають закони ЄС, особливо ті, що стосуються єдиного ринку, і демонструють хороші результати в транспонуванні директив ЄС [4, с. 1].

Ієн Бегг (Iain Begg) присвячує свою працю інноваційним напрямкам політики згуртованості ЄС після 2020 року. Відзначено, що починаючи з 2006 року поєднання політики згуртованості з Лісабонською стратегією ЄС, стратегією «Європа 2020» і стратегією Сталого розвитку вказує на мету сприяння широкомасштабним структурним реформам. Ця мета «незручно» стоїть поруч із ціллю договору щодо зменшення регіональних розбіжностей. Однак вона також прямо визнає зміни в мисленні щодо детермінант зростання, надаючи більшої ваги ендогенному зростанню, мобілізуючи місцевий потенціал і виходячи за рамки простого «наздоганяння» [5, с. 4].

Алі Маданіпур, Марк Шуксміт та Елізабет Брукс (Ali Madanipour, Mark Shucksmith & Elizabeth Brooks) обґрунтували концепцію просторової справедливості та територіальної єдності ЄС. По суті, дана концепція дістала подальшого розвитку через критичний аналіз концепції соціальної справедливості. Дослідивши територіальну згуртованість та її наслідки для регіональної нерівності обґрунтовано сутність просторової справедливості. Аналізуючи сім договорів, щодо створення ЄС з 1951 року, і сім звітів про згуртованість, які висвітлюють його ключові ідеї та досягнення з 1996 року, вчені критично розглянули політику територіальної згуртованості та її трансформації крізь призму просторової справедливості. Проведено порівняння територіальної згуртованості та просторової справедливості. На основі трьох вимірів – простору, інтеграції та інклюзії, вчені

аналізують ідею територіальної згуртованості і розкривають сутність просторового аспекту згуртованості. Концепція просторової справедливості, на думку вчених, може бути описана як демократичний процес справедливого розподілу соціальних і екологічних переваг і тягаря всередині та між групами, територіями та поколіннями. Ця концепція уникає дихотомії простору проти суспільства, що є характерним для деяких концепцій просторової справедливості, і збігається з соціальною справедливістю, але виходить за межі своєї дихотомії процесу проти результату та долає обмеження, встановлені місцевими, національними та часовими кордонами [6, с. 813–814].

Значну увагу впливу політики згуртованості ЄС на європейську ідентичність присвятили вчені Великобританії – Габрієла Борц, Хайнц Бранденбург, Карлос Мендес (Gabriela Borz, Heinz Brandenburg, Carlos Mendez). Одержані науковцями результати свідчать про позитивний зв'язок між ставленням до політики згуртування та європейською ідентичністю. Було виявлено, що передбачувані переваги політики згуртування для громадян і для розвитку їхнього регіону сприяють європейській ідентичності. Представлене дослідження демонструє цінність опитувань для оцінки комунікаційних стратегій політики згуртованості [7, с. 276, 277].

Розглянуті дослідження демонструють значний інтерес зарубіжних вчених щодо політики згуртованості ЄС. Зарубіжні праці демонструють актуальні проблеми забезпечення згуртованості, однак не розкривають основні проблеми щодо впровадження згуртованості в Україні.

Варто відзначити важливість для дослідження сутності згуртованості усіх напрацювань щодо сучасних муніципальної та конституційної реформ у напрямку демократизації та децентралізації. Некоректно розкривати дану тему як щось далеке і невідоме українським конституціоналістам та муніципалістам. Очевидно, що згуртованість це якісна характеристика відносин у суспільстві та державі, багато аспектів якої вже досліджувалося вітчизняними вченими. Так, заслуговує значної уваги нещодавно порушена М. Баймуратовим проблематика простору у юридичній науці та конституційно-правового простору,

що є свідченням того, що вчені України піднімають суміжні проблеми у сфері просторового функціонування держави та її органів, місцевого самоврядування, громад [8, с. 12].

Отже, з огляду на надзвичайну потребу суспільної, державної, територіальної, соціально-економічної згуртованості нашої держави даний напрям дослідження актуалізується. Саме тому **метою статті** є розкриття сутності політики згуртованості ЄС та актуальних питань впровадження її в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейська політика згуртованості починалася зі згуртованості держав і продовжилася згуртованістю регіонів. Регіональна політика ЄС, яка розвинулась у 1970-х роках і ознаменувалася створенням Європейського фонду регіонального розвитку (ЄФРР) у 1975 році, перемістила фокус уваги з країн на регіони та була спрямована на надання компенсацій або додаткових виплат. Єдиний Європейський акт 1987 року запровадив термін «згуртованість», а наступні реформи 1988 та 1993 років значно збільшили розмір нових структурних фондів та фондів згуртованості. В подальшому політика згуртованості ЄС не передбачає компенсацій, але спрямована на створення умов для збільшення віддачі від інвестицій також на периферії шляхом надання колективних благ, таких як інфраструктура, інформаційні мережі, дослідження та розробки, кращі навички тощо. Політика згуртованості ЄС не повинна підміняти національну політику перерозподілу та/або займатися боротьбою з агломераціями [4, с. 4, 16].

Метою політики згуртованості після 1988 року є підвищення граничної ефективності капіталу на периферії [4, с. 1]. ЄС використовує приблизно одну третину бюджету ЄС для реалізації політики згуртованості з метою сприяння загальному гармонійному розвитку Союзу та, зокрема, зменшенню диспропорцій між рівнями розвитку різних регіонів і відсталістю найменш сприятливих регіонів (ст. 174 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) [9]. Відповідні заходи здійснюються за загального припущення, що ринкові сили з тих чи інших причин не здатні забезпечити відповідний результат [4, с. 2].

Постає питання чи положення Конституції України спрямовані на досягнення аналогічної мети. Так, в тексті Основного Закону можна відзначити ряд положень, які направлені на досягнення згуртованості. Перш за все, це принципи конституційного ладу та конституційні цінності навколо яких згуртувався Український народ, проголошення європейської ідентичності. Також, принципи територіального устрою держави, передбачені ст. 132 Конституції України, які є водночас принципами згуртованості, оскільки принцип єдності та цілісності державної території поєднується з принципами поєднання централізації і децентралізації, а також збалансованості і соціально-економічного розвитку регіонів, з урахуванням їх історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій. Таким чином, згуртованість на конституційному рівні має низку проявів через принципи, цінності та програмні цілі. Однак збалансованість соціально-економічного розвитку з урахуванням зазначених традицій прямо не свідчить що метою є саме зменшення диспропорції в розвитку регіонів. Підтримка балансу без попередньої згуртованості має ризики залишити регіони на рівні виживання.

Отже, в умовах конституціоналізації права ЄС Україною слід говорити, перш за все, про визнання на рівні Основного Закону України європейських правових стандартів, які сприятимуть ефективному удосконаленню національного законодавства [3, с. 50]. У результаті, неможливо обійтися без перегляду системи принципів територіального устрою України, а також інших статей Конституції України в межах реформи децентралізації.

Особливої уваги в аспекті незавершеності муніципальної реформи заслуговує напрям згуртованості ЄС щодо розширення повноважень місцевих, міських і територіальних органів влади в управлінні коштами: спеціальна мета політики реалізується лише через стратегії територіального та місцевого розвитку [11]. Партнерство, децентралізація та нова форма управління заохочуються як частина нового підходу до структурної політики. Це підтверджено в третьому звіті про згуртованість, який пропонує спрощений і децентралізований метод управління,

заснований на партнерстві між ЄС, державами-членами та регіонами, а також шляхом мобілізації ресурсів регіонів і громадян. Регіональна диспропорція та нерівність інтерпретуються як просторовий дисбаланс, а порядок денний розподілу показує ознаки зсуву до процедурного порядку денного. Багаторівневе управління та субсидіарність стають інструментами управління відносинами між Союзом, державами-членами та регіонами. Четвертий звіт про згуртованість є чітким вираженням переходу від розподілу до процедур, наголошуючи, що регіональний розвиток і зближення найкраще сприяють багаторівневомурядуванню і передаючи все більше відповідальності за державні інвестиції регіональний і на місцевий рівні [6, с. 817]. Отже, представникам держави та місцевого самоврядування треба чітко усвідомлювати, що вирішення проблематики децентралізації публічної влади є однією з опорних настанов, основоположних засад та пріоритетних завдань демократичної правової державності. Що саме дає для України муніципальна реформа детально описує М. Баймуратов окремо підкреслюючи, що реформа децентралізації є системною та комплексною і реалізується також в рамках муніципальної реформи [8, с. 20–24]. Без завершення муніципальної реформи забезпечити належне впровадження принципу згуртованості буде практично неможливо.

Наступний момент, який вартий уваги, це тлумачення принципів євроінтеграції в межах України. Зміст принципів, які забезпечують інтеграцію нашої держави до ЄС та НАТО є надзвичайно важливим. На проблему визначеності принципів у рішеннях Конституційного Суду України звернув увагу Жалімас Данюс, декан юридичного факультету Університету Вітаутаса Великого (Каунас), член Європейської комісії «Демократія через право», колишній голова Конституційного суду Литви. Зокрема, Жалімас Данюс відзначив, що на жаль, Конституційний Суд України у своєму висновку від 22 листопада 2018 року про конституційність проекту змін до Конституції втратив можливість дослідити принцип західної геополітичної орієнтації, щодо стратегічного курсу на членство в ЄС і НАТО. Фактично Суд обмежився формалістичним підходом про те, що запропоновані конституційні зміни не спрямовані на обмеження прав

людини, ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності держави. Він не надав жодних інших аргументів на користь конституційності (на відміну, наприклад, від рішення від 16 липня 2019 року, де Суд вичерпно обґрунтував законну мету декомунізації). Суд не пояснив, як конституційні поправки можуть посилити захист державного суверенітету та прав людини, а також не розкрив наслідки конституційних поправок для всієї національної правової системи. Такий підхід тлумачення норм Конституції не полегшить розуміння сутності принципів, якими доповниться вітчизняна правова система, зокрема принципу європейської ідентичності Українського народу. Як вже було згадано працю Г. Борц, Х. Бранденбург та К. Мендеса, у якій визначено очевидний вплив політики згуртованості ЄС на європейську ідентичність [7, с. 276, 277]. Конституційний Суд України може суттєво сприяти становленню цих принципів шляхом інтерпретації їх сутності та змісту.

Саме тому полеміка щодо сутності згуртованості в межах ЄС є надзвичайно важливою на даному етапі державотворення. Іен Бегг (Iain Begg) висловлює чіткою правильні перспективи зміни політики згуртованості щодо інновацій, про що свідчить Нова політика згуртованості ЄС 2021–2027. Вчений дійшов висновку, що політика згуртованості має адаптуватися, що ніколи не буде легко. [5, с. 9]. Це означає, що кожна нова стратегія згуртованості має свої особливі акценти. Однак, головне на сьогодні є інновації та смартизація для сталого самостійного розвитку регіонів. Іен Бегг (Iain Begg) наголошує, що найбільш складним викликом, ймовірно, буде те, як керувати еволюцією від підходу, в якому наголос робився на фізичному капіталі, до підходу, зосередженого на інноваціях. Враховуючи важливий зв'язок між інноваціями та зростанням, інклюзивність інноваційних стратегій. Тобто важливою темою політики згуртованості після 2020 року може стати охоплення технологіями території і соціальні групи, якими досі нехтували в підходах національної політики [5, с. 4].

Дійсно, сучасна політика згуртованості ЄС направлена на зміцнення економічної, соціальної та територіальної згуртованості. Вона має на меті виправити дисбаланс між країнами

та регіонами і водночас виконує політичні пріоритети Союзу, особливо щодо забезпечення зеленого і цифровий переходу [11]. Європейська Рада підтримує визнання Комісією «подвійного виклику», який полягає у зеленому переході та цифровій трансформації [13]. Слід відзначити істотний прорив України щодо цифрової трансформації. В Україні створено та діє Міністерство цифрової трансформації України до повноважень якого віднесено забезпечення формування та реалізації державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та ін. [14]. Цілями Міністерства до 2024 року є: 100% публічних послуг доступні громадянам та бізнесу онлайн; 95% населення, соціальних об'єктів і головних автострайдів мають покриття швидкісним інтернетом; 6 млн. українців залучені до програми розвитку цифрових навичок; 10% доля ІТ у ВВП. Такі амбітні плани вимагають загальнодержавного рівня їх впровадження.

М. Баймуратов зазначає, що конституційно-правовий простір місцевого самоврядування виникає, формується, існує та функціонує як простір формування, реалізації конституційно-правового статусу людини і громадянина, охорони та захисту прав людини. Даний підхід цілком вписується в зміст просторової, територіальної згуртованості. Своєю чергою, правовий простір місцевого самоврядування в широкому розумінні може бути визначений як створений з метою виникнення, існування, функціонування та реалізації системи екзистенційних локальних інтересів та потреб на відповідній території держави, в межах існування конкретної територіальної громади [8, с. 9–11].

Територіальність відіграє важливу роль в управлінні, на противагу фрагментарній галузевій політиці та в управлінні економічними, соціальними та екологічними проблемами. Просторовий акцент покликаний відігравати інтегративну роль; це також сигналізує про відхід від перерозподілу, що переважав у попередніх стратегіях політики згуртованості. Натомість необхідна співпраця між різними органами влади та зацікавленими сторонами, щоб перетворити різноманітність

на силу. Однак, незважаючи на те, що багаторівневе управління необхідне, його недостатньо, оскільки воно не може компенсувати втрату ресурсів і можливостей, які пропонує справедливий розподіл. Хоча акцент просторовості в політиці згуртованості може забезпечити основу для координації фрагментованих місцевих дій і галузевої політики, однак, якщо такі дії залежать від міркувань вільного ринку, їхня ефективність для забезпечення соціальної справедливості буде обмеженою. Просторова структура пропонує можливість інтеграції різних сил і інтересів у загальну структуру [6, с. 818].

М. Баймуратов та О. Кравець правовий простір місцевого самоврядування розглядають як складний соціальний, політико-правовий феномен, – який виникає внаслідок синергічно скерованої телеологічно-обґрунтованої діяльності як держави через державну муніципальну правову політику, так й суб'єктів локального соціуму через програми становлення і розвитку територіальних громад, шляхом формування його нормативно-суб'єктної, нормативно-об'єктної і нормативно-просторової, нормативно-технологічної, нормативно-діяльнісної і нормативно-логістичної бази, з метою вирішення екзистенційних питань існування та функціонування територіальної громади [15, с. 24]. У певному сенсі такий погляд на правовий простір місцевого самоврядування можна розглядати як складові напрямки реалізації політики згуртованості. Саме тому важливо розуміти зміст та сутність принципу згуртованості в межах ЄС, щоб забезпечити наповнення відповідним нормативно-правовим регулюванням вітчизняне законодавство. Водночас, згуртованість це й вдаль завершення реформи децентралізації, завершення конституційної та муніципальної реформ у цілому. Водночас, слід розрізняти правовий простір і територіальну згуртованість, оскільки в аспекті політики згуртованості їх не можна розглядати як форму та зміст.

Територіальна згуртованість означає поворотний момент, інтерпретуючи це обмеження в термінах просторового дисбалансу, який можна подолати просторовою зв'язністю, стимулюючи внутрішньорегіональний розвиток і конкурентоспроможність [6, с. 820–821]. Згідно Державної стратегії регіонального

розвитку України на 2021–2027 роки (далі – Стратегія) визначено низьку мобільність населення, як чинник, що впливає на формування згуртованості населення: взаємне відчуження між жителями різних регіонів множиться, а горизонтальні зв'язки слабнуть. Чинниками, які призвели до такого становища, є недосконалість транспортного сполучення, зокрема залізничного [16]. Варто запозичити досвід ЄС щодо згуртованості, оскільки питання покращення транспортного сполучення між регіонами було і залишається актуальним як в межах ЄС, так і для України.

У Стратегії з поміж трьох стратегічних цілей державної регіональної політики до 2027 року передбачено формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах. Таким чином, згуртованість це певний стан відносин у державі, який забезпечує не просто єдність територій, а також єдність та взаємодію в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах. Стратегія відображає ключові аспекти політики згуртованості ЄС.

Стратегії, орієнтовані на місцевість, вводять ще один вимір простору, пропонуючи зміщення фокусу від комплексного, між-регіонального перерозподільного підходу до стратегічного, внутрішньорегіонального, вибіркового, локального та конкурентного підходу. У політиці згуртованості відбувається зміна парадигми від переважно «перерозподільної логіки» до «логіки розвитку», і ключовим стає саме вивільнення територіального потенціалу, а не просто на зменшенні регіональної нерівності [6, с. 819].

Мають переважати не субсидії, а видатки на трансформаційні стратегічні інвестиції. Тільки тоді можна вести мову про належні матеріально-фінансові гарантії самостійності місцевого самоврядування в Україні та належний простір реалізації основних прав та свобод людини та громадянина.

Ієн Бегг (Iain Vegg) зазначає, що на практиці регіони мають визначити, що в регіоні гальмує розвиток, і таким чином, що потрібно змінити, щоб досягти прогресу. Потім вони повинні встановити реалістичні цілі, які відповідають цим потребам,

і зосередити увагу на результатах реалізації програми. Хоча це може здатися очевидним і бажаним, це передбачає відхід від ментальності просто витратити гроші, розподіляти їх на задоволення конкуруючих місцевих інтересів або стурбованості головним чином прямими результатами проекту, такими як кілометри будівництва доріг або підтримка бізнесу [5, с. 5–6].

Запровадження територіальної єдності означає реформу політики єдності, визнаючи просторовий дисбаланс проблемою та перешкодою для гармонійного економічного розвитку. Їй надається центральна роль, яка одночасно додається до соціальної та економічної згуртованості та відокремлюється від неї. Хоча територіальна згуртованість привертає увагу до важливих питань простору, вони не переплітаються з питаннями соціальної справедливості. Політичні процеси та інституції, економічні рамки спільного та єдиного ринків, а також прагнення до економічної, соціальної та територіальної згуртованості є водночас соціальними та просторовими процесами. Це відокремлення просторового від соціального забезпечує платформу для технократичного та управлінського підходу до просторового розмаїття розширеного Союзу, що збігається з наголосом на управлінні та процедурах [6, с. 815–816].

Реалізація принципу згуртованості Україною передбачає забезпечення не лише внутрішньої згуртованості, а й створення передумов для реалізації подальшої інтеграційної згуртованості в межах ЄС. З урахуванням того, що регіональний потенціал нашої держави істотно підірваний війною, необхідно також розглядати реінтеграцію окупованих територій як складову впровадження подальшої згуртованості.

Для забезпечення політики згуртованості в межах ЄС створюються відповідні програми та фонди. Отже, питання впровадження політики згуртованості є перспективним напрямом подальших досліджень.

З огляду на проведене дослідження слід зробити наступні

ВИСНОВКИ:

1. Сутність політики згуртованості переважно базується на ст. 174 ДФЄС, проте не є сталою за змістом реалізації. Підходи, напрями та пріоритети змінювали разом з договірними

перетвореннями ЄС і продовжують коригуватися при прийнятті нових стратегічних документів впровадження згуртованості. Складовими сутності даного поняття є поєднання згуртованості одночасно в кількох сферах (територіальній, економічній, соціальній, екологічній, транспортній та ін.) з метою досягнення сталого розвитку територій та максимального використання локальних переваг.

2. Територіальний аспект згуртованості це не просто територія на яку поширюються повноваження органів публічної влади, це якісна характеристика умов простору проживання громад (інфраструктура, транспортне сполучення, робочі місця і т.д.), де максимально реалізуються права та свободи людини.

3. Не слід розкривати процеси демократизації, децентралізації, регіоналізації та згуртованості. Для України, як і для будь-якої держави, яка обрала демократичний шлях розвитку це паралельні та взаємопов'язані процеси.

4. Згуртованість базується на демократичних основах, державному та муніципальному управлінні, місцевому самоврядуванні, однак не співпадає за сутністю та змістом з ними. Правовий простір визначає універсальні стандарти, а згуртованість доповнює їх адаптивністю до потреб жителів певної території шляхом підтримки конкурентоспроможності та інноваційності, вирішення екологічних проблем, реалізації локальнозначимих проєктів для забезпечення інклюзивності, технологічності, інноваційності, конкурентоспроможності та мобільності.

5. Цінності, які прагнуть впровадити в правове життя сучасна Україна є спільними європейськими цінностями. Сам інститут згуртованості певною мірою представляє собою логічне продовження суверенітету держави, народного суверенітету та права на місцеве самоврядування, механізму реалізації прав та свобод людини. Додається змістовно-ціннісна, територіально-географічна та економічна складова. Водночас, Україна доповнює цей перелік ще й безпековою складовою. Цей аспект не враховано політикою ЄС щодо згуртованості. Однак, безпекова і територіальна складова згуртованості є нерозривними. З огляду на постійну еволюцію та доповнення політики згуртованості ЄС подібне розширення цілком ймовірне.

Список використаних джерел :

1. Territorial Agenda 2030: A future for all places 28 p. URL: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_en.pdf
2. Priorities for 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en
3. Marzinotto Benedicta The growth effects of EU cohesion policy: A meta-analysis, Bruegel Working Paper, 2012. № 2012/14, Bruegel, Brussels. P. 1–24. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/78011/1/728570688.pdf>
4. Begg Iain Innovative Directions for EU Cohesion Policy after 2020, CESifo Forum, ISSN 2190-717X, ifo Institut – Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München. 2018. Vol. 19, Iss. 1, pp. 3–9. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/181195/1/cesifo-forum-v19-y2018-i1-p03-09.pdf>
5. Madanipour A., Shucksmith M. & Brooks E. The concept of spatial justice and the European Union’s territorial cohesion. *European Planning Studies*. 2022. № 30:5, P. 807–824, URL: <https://doi.org/10.1080/09654313.2021.1928040>
6. Borz G., Brandenburg H., Mendez C. The impact of EU Cohesion Policy on European identity: A comparative analysis of EU regions. *European Union Politics*. 2020. № 23(2). P. 259–281. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/14651165221076444>
7. Баймуратов М. Конституційно-правовий простір місцевого самоврядування як простір формування, реалізації конституційно-правового статусу людини (особистості) і громадянина, охорони та захисту прав людини. *Соціальний Калейдоскоп*. 2022. № 2 (1), 8–26.
8. Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of The European Union (2016/c 202/01). *Official Journal of the European Union*. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0006.01/DOC_1&format=PDF
9. New Cohesion Policy 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en
10. European Parliament resolution of 8 March 2022 on the role of cohesion policy in promoting innovative and smart transformation and regional ICT connectivity (2021/2101(INI)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0059_EN.html#ref_1_25
11. Про Міністерство цифрової трансформації України: Положення, Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
12. Баймуратов М. О., Кравець О. О. Роль юридичної служби органу місцевого самоврядування в формуванні та функціонуванні право-

вого простору локальної демократії: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 326 с.

13. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

References :

1. Territorial Agenda 2030: A future for all places 28 p. URL: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_en.pdf
2. Priorities for 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en
3. Marzinotto Benedicta The growth effects of EU cohesion policy: A meta-analysis, Bruegel Working Paper, 2012. № 2012/14, Bruegel, Brussels. P. 1–24. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/78011/1/728570688.pdf>
4. Begg Iain Innovative Directions for EU Cohesion Policy after 2020, CESifo Forum, ISSN 2190-717X, ifo Institut – Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, München. 2018. Vol. 19, Iss. 1, pp. 3–9. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/181195/1/cesifo-forum-v19-y2018-il-p03-09.pdf>
5. Madanipour A., Shucksmith M. & Brooks E. (2022). The concept of spatial justice and the European Union’s territorial cohesion. *European Planning Studies*. № 30:5, PP. 807–824. URL: <https://doi.org/10.1080/09654313.2021.1928040>
6. Borz G., Brandenburg H., Mendez C. (2020). The impact of EU Cohesion Policy on European identity: A comparative analysis of EU regions. *European Union Politics*. № 23(2), PP. 259–281. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/14651165221076444>
7. Baimuratov M. (2022). Konstytutsino-pravovi prosti mistsevoho samovriaduvannia yak prostir formuvannia, realizatsii konstytutsiino-pravovoho statusu liudyny (osobystosti) i hromadianyna, okhorony ta zakhystu prav liudyny. *Sotsialnyi Kaleidoskop*. 2022. № 2 (1), PP. 8–26.
8. Consolidated Versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of The European Union (2016/c 202/01). Official Journal of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9e8d52e1-2c70-11e6-b497-01aa75ed71a1.0006.01/DOC_1&format=PDF
9. New Cohesion Policy 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en
10. European Parliament resolution of 8 March 2022 on the role of cohesion policy in promoting innovative and smart transformation and regional ICT connectivity (2021/2101(INI)). URL: <https://>

www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0059_EN.html#ref_1_25

11. Pro Ministerstvo tsyvrovoi transformatsii Ukrainy: Polozhennia, Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18 veresnia 2019 r. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>
12. Baimuratov M. O., Kravets O. O. (2018). Rol yurydychnoi sluzhby orhanu mistsevoho samovriaduvannia v formuvanni ta funktsionuvanni pravovoho prostoru lokalnoi demokratii. Odesa: Feniks.
13. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021–2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

L. M. Hryshko

The essence of the EU cohesion policy and current issues of its implementation in Ukraine

Abstract. *The article is devoted to revealing the essence of the EU cohesion policy and topical issues of its implementation in Ukraine. Attention is drawn to the evolution of cohesion policy within the EU. Parallels are drawn between the vision of spatiality in terms of cohesion by foreign and domestic scientists and the official policy of the EU. Emphasis is placed on the importance of the interpretative activity of the Constitutional Court of Ukraine regarding the interpretation of the content of the principles of European integration, which will contribute to their further implementation.*

The essence of cohesion policy is mainly based on Art. 174 of the FSEU, however, it is not permanent in terms of implementation. Approaches, directions and priorities have been changed along with the contractual transformations of the EU and continue to be adjusted when adopting new strategic documents for the implementation of cohesion. The components of the essence of this concept are a combination of cohesion simultaneously in several spheres (territorial, economic, social, ecological, transport, etc.) in order to achieve sustainable development of territories and maximum use of local advantages.

The territorial aspect of cohesion is not just the territory over which the powers of public authorities extend, it is a qualitative characteristic of the living space of communities (infrastructure, transport connections, workplaces, etc.), where human rights and freedoms are maximally realized.

The processes of democratization, decentralization, regionalization and cohesion should not be revealed. For Ukraine, as well as for any state that has chosen a democratic path of development, these are parallel and interconnected processes.

Cohesion is based on democratic foundations, state and municipal administration, local self-government, but does not coincide with them in essence and content. The legal space defines universal standards, and cohesion complements them with adaptability to the needs of residents of a certain territory by supporting competitiveness and innovation, solving environmental problems, implementing local projects to ensure inclusiveness, technology, innovation, competitiveness and mobility.

The values that modern Ukraine strives to introduce into legal life are common European values. The institution of cohesion itself to some extent represents a logical continuation of state sovereignty, people's sovereignty and the right to local self-government, a mechanism for the realization of human rights and freedoms. A content-value, territorial-geographic and economic component is added. At the same time, Ukraine supplements this list with a security component. This aspect is not taken into account by the EU cohesion policy. However, the security and territorial components of cohesion are inseparable. Given the constant evolution and addition of the EU's cohesion policy, such an expansion is quite likely. The implementation of cohesion policy is a promising direction for further research.

Keywords: *cohesion, democratization, smartization, concept of spatial justice, social justice.*